

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій
Факультет соціальних технологій, оздоровлення та реабілітації
Кафедра фізичної реабілітації

**КЛІНІЧНА ПРАКТИКА З ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ, ЕРГОТЕРАПІЇ
ПРИ ПОРУШЕННЯХ ДІЯЛЬНОСТІ СЕРЦЕВО-СУДИННОЇ ТА
ДИХАЛЬНОЇ СИСТЕМ**

методичні вказівки до практичних занять
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 227 – Терапія та реабілітація

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри
фізичної реабілітації.
Протокол № 1
від 8 січня 2024 р.

Чернігів 2024

УДК 615.825

К 49

Клінічна практика з фізичної терапії та ерготерапії при порушеннях діяльності серцево-судинної та дихальної систем: методичні вказівки до практичних занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 227 – Терапія та реабілітація / Укл.: В. І. Титаренко, В. В. Черняков. Чернігів: НУ «Чернігівська політехніка», 2024. 30 с.

Укладачі: ТИТАРЕНКО ВЯЧЕСЛАВ ІВАНОВИЧ,

старший викладач кафедри фізичної реабілітації;

ЧЕРНЯКОВ ВОЛОДИМИР ВОЛОДИМИРОВИЧ,

доцент, кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри фізичної реабілітації.

Відповідальний за випуск: Черняков Володимир Володимирович,

доцент кафедри фізичної реабілітації,

кандидат педагогічних наук, доцент

Рецензент: Зайцев В. О., доцент, кандидат педагогічних наук,

завідувач кафедри фізичної реабілітації

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ	5
2. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ ПРАКТИКИ	7
3. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ.....	8
4. ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ. ПІДСУМКИ ПРАКТИКИ. ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ.....	11
5. ВИМОГИ ДО ЗВІТУ	12
6. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ.....	16
7. ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	16
8. ДОДАТКИ.....	20

ВСТУП

Клінічна практика з фізичної терапії та ерготерапії при порушеннях діяльності серцево-судинної та дихальної систем для здобувачів вищої освіти III курсу зі спеціальності 227 – «Терапія та реабілітація» відбувається у шостому семестрі. Практика проводиться на кафедрі фізичної реабілітації відповідно до навчального плану, «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України» № 93 від 08.04.1993 р. та «Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка». Клінічна практика з фізичної терапії та ерготерапії при порушеннях діяльності серцево-судинної та дихальної систем є завершальним структурним компонентом третього року навчання. Вона спрямована на ознайомлення майбутніх спеціалістів з фізичної терапії зі змістом діяльності реабілітаційно-оздоровчих закладів у напрямку реабілітації пацієнтів при порушеннях діяльності серцево-судинної та дихальної систем. Підготовка здобувачів до проходження практики здійснюється кафедрою «Фізична реабілітація».

У ході практики відбувається ознайомлення з практичними питаннями організації діяльності реабілітаційно-оздоровчих закладів у напрямку реабілітації пацієнтів при порушеннях діяльності серцево-судинної та дихальної систем. Під час практики перевіряється рівень сформованості знань здобувачів, їх умінь і навичок щодо врахування морфо-функціональних особливостей, адаптаційних реакцій біологічних об'єктів, фізіологічних, психофізіологічних особливостей осіб з особливими потребами у ході реабілітаційної діяльності, розробки комплексів (програм) фізичної реабілітації та корекції, а також визначається оцінка ефективності запропонованих заходів.

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Метою «Клінічної практики з фізичної терапії, ерготерапії при порушеннях діяльності серцево-судинної та дихальної систем» є формування науково-професійного світогляду бакалавра спеціальності «Терапія та реабілітація» у галузі Охорона здоров'я та ефективного забезпечення спеціальної професійно-педагогічної підготовки ЗВО, формування теоретичних знань, що дозволяють аналізувати будову, нормальний й індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції та ефективно реалізовувати програму фізичної терапії та/або ерготерапії при порушеннях діяльності серцево-судинної та дихальної систем, зокрема здатності до вирішення завдань та практичних проблем у галузі фізичної терапії з метою відновлення/корекції рухових та морфофункціональних можливостей, здоров'я, підвищення ступеня соціальної адаптації та якості життя пацієнтів зі складною мультисистемною патологією.

Предметом вивчення є професійна діяльність фахівця з фізичної реабілітації у процесі відновлення рухових функцій людини при порушеннях діяльності серцево-судинної та дихальної систем з метою поновлення повноцінної життєдіяльності відповідно до бажань і потреб людини в умовах довкілля.

Основними завданнями «Клінічної практики з фізичної терапії, ерготерапії при порушеннях діяльності серцево-судинної та дихальної систем» є:

– сприяння формуванню практичних навичок з організації та проведення заходів з фізичної терапії для відновлення/корекції рухових та морфофункціональних можливостей пацієнтів/клієнтів при порушеннях діяльності серцево-судинної та дихальної систем, зокрема зі складною мультисистемною патологією;

– забезпечення формування та удосконалення професійно важливих особистих якостей, стереотипів поведінки, форм спілкування, необхідних для успішної діяльності фахівця у галузі фізичної терапії, ерготерапії;

– набуття студентами досвіду практичної роботи як фізичного терапевта в закладах охорони здоров'я, а також різних форм власності, що надають реабілітаційну допомогу.

Згідно до вимог освітньо-професійної програми ЗВО повинні:

знати:

- порядок проведення обстеження пацієнта;
- особливості ділового спілкування у процесі фізичної терапії з фахівцями та пацієнтами;
- механізм дії фізичної терапії на організм (загальні та місцеві реакції-відповіді організму на фізичний вплив);
- принципи дозування засобів фізичної терапії;
- показання, протипоказання та застереження до застосування відповідних засобів фізичної терапії реабілітації при захворюваннях серцево-судинної та дихальної систем;
- методи фізичної терапії для осіб з ураженням органів серцево-судинної та дихальної систем;
- особливості побудови індивідуальної реабілітаційної програми;
- психологічні чинники успішної діяльності пацієнта;
- вимоги та правила поведінки пацієнтів під час проведення процедур фізичної терапії;
- техніку безпеки під час проведення процедур фізичної терапії.

уміти:

- проводити реабілітаційне обстеження хворого та визначати реабілітаційний діагноз;
- добирати найбільш ефективні заходи реабілітації;
- дозувати і комбінувати відновлювальні заходи;
- розробляти індивідуальну реабілітаційну програму за заданим діагнозом та етапом лікуванні;
- оцінювати ефективність залучення застосованих реабілітаційних заходів (періодичний контроль);

- оцінювати показання та протипоказання до застосування програм реабілітації, враховуючи вікові особливості хворих;
- формувати мотивацію до занять у пацієнта;
- проводити облік процедур відповідно до форми 044/0.

2. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ ПРАКТИКИ

На настановній конференції здобувач-практикант отримує індивідуальне завдання та проходить вступний інструктаж з охорони праці, протягом практики – поточний інструктаж щодо правил роботи відповідно до завдань.

Протягом часу проходження практики здобувачам необхідно виконати низку навчальних завдань:

1. Скласти індивідуальний план проходження практики.
2. Ознайомитися з системою роботи та матеріально-технічною базою лікувального або реабілітаційно-оздоровчого закладу:
  - штатним складом персоналу закладу;
  - організацією та змістом роботи провідних фахівців з фізичної терапії;
  - режимом проведення заходів фізичної терапії при порушеннях діяльності серцево-судинної та дихальної систем, принципами поділу пацієнтів на групи для проведення реабілітації;
  - приміщеннями, кабінетами (масажними, фізіотерапевтичними), залами ЛФК тощо;
  - переліком документів планування і проведення лікувальної та реабілітаційної та роботи закладу, а також правилами оформлення документації.
3. Ознайомитися з науковою та навчально-методичною літературою щодо фізичної терапії, ерготерапії при порушеннях діяльності серцево-судинної та дихальної систем.
4. Ознайомитися на практиці з основами організації фізичної терапії, методами фізіотерапії та контролю її ефективності у лікувальному або реабілітаційному закладі.
5. Вчитися надавати практичну допомогу фахівцям у проведенні

лікувально-реабілітаційної роботи в умовах матеріально-технічної бази закладу:

- проведення занять з фізичної терапії у спеціальних медичних групах у ролі помічника масажиста, асистента фізичного терапевта;
- складання комплексів вправ фізичної терапії;
- перегляд та аналіз занять з фізичної терапії, що проводить фізичний терапевт;
- розробка планів-конспектів занять із фізичної терапії та сеансів масажу;
- проведення окремих частин масажу (виконання певних масажних прийомів) під контролем фахівця із масажу;
- участь у проведенні фізіотерапевтичних процедур;
- здійснення простих лікарських вимірювань (вимірювання пульсу, артеріального тиску тощо);
- визначення фізичного стану пацієнтів за їх медичними картками.

6. Ознайомитися з передовим досвідом фахівців з фізичної терапії.

7. Виконати індивідуальне завдання практики.

8. Оформити звітну документацію за результатами практики.

По закінченні навчальної клінічної практики проводиться заключна конференція, на якій здобувачі звітують про виконану роботу, а також висловлюють свої думки щодо змісту та організації практики. Керівник практики оцінює роботу кожного здобувача та оформлює звіт за результатами практики.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ І ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИКИ

Загальну організацію практики та контроль за її проведенням в Університеті здійснює відділ з питань працевлаштування, практики та зв'язків з громадськістю й відповідні випускові кафедри.

Розпочинається практика з проведення настановної конференції, у якій беруть участь здобувачі-практиканти, керівники від кафедри. Здобувачів ознайомлюють з наказом ректора, програмою та завданнями практики, тривалістю робочого часу на практиці, правилами внутрішнього розпорядку та

правилами техніки безпеки, про що здійснюються відповідні записи в листі обліку проведення інструктажу з техніки безпеки. Кафедра скерує здобувачів до їхніх керівників-викладачів, які ведуть загальні (або спеціальні) курси на факультеті.

До обов'язків керівника практики належать такі компетенції:

- розробка й вдосконалення програми певних видів практики, а також інших навчально-методичних та звітних документів (враховуючи специфіку конкретної спеціальності);

- організація проходження практики й проведення організаційних заходів перед направленням здобувачів вищої освіти на практику, зокрема:

- 1) інструктаж про порядок проходження практики та з техніки безпеки (інструктаж також проводиться при прибутті на місце проходження практики),

- 2) надання здобувачам вищої освіти-практикантам необхідних документів (направлень, програм, щоденників тощо), перелік яких встановлюється у наскрізній програмі про проведення практики здобувачів вищої освіти, із урахуванням специфіки підготовки з певного напрямку,

- 3) ознайомлення здобувачів вищої освіти із системою звітності з практики, прийнятою на кафедрі, а саме: подання письмового звіту, виконання кваліфікаційної роботи, прикладу оформлення виконаного індивідуального завдання тощо;

- 4) проведення із здобувачами вищої освіти попереднього обговорення змісту й результатів практики, потреб уточнення програми тощо;

- здійснення контролю за проходженням практики здобувачами вищої освіти на базі практики;

- координація роботи керівників практики, закріплених за групами здобувачів вищої освіти, які у тісному контакті з керівниками практики від бази практики забезпечують високу якість її проходження згідно з програмою, контролюють умови праці та побуту здобувачів вищої освіти під час проходження практики;

- подання завідувачу кафедри та працівнику відділу з питань

працевлаштування, практики та зв'язків з громадськістю Університету письмового звіту про проведення практики із зауваженнями й пропозиціями щодо поліпшення практики здобувачів вищої освіти.

До обов'язків здобувачів при проходженні практики належать такі компетенції:

- до початку практики одержати від керівника практики кафедри інструктаж про порядок проходження практики та з техніки безпеки й консультації щодо оформлення усіх необхідних документів;
- своєчасно прибути на базу практики;
- у повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені програмою практики та вказівками її керівників;
- вивчити й суворо дотримуватися правил охорони праці та техніки безпеки та виробничої санітарії;
- нести відповідальність за виконану роботу;
- своєчасно подати необхідні звітні документи та захистити результати практики.

Здобувач вищої освіти, який офіційно працевлаштований на підприємстві, в установі чи організації на посаді, що відповідає спеціальності, за якою здобувається вища освіта, має право на зарахування практики на підставі відповідної заяви здобувача вищої освіти з візою керівника практики від кафедри, до якої додається довідка з місця роботи за фахом.

У даному випадку угода на проведення практики між Національним університетом «Чернігівська політехніка» та підприємством, або установою чи організацією не укладається, направлення на практику здобувачеві вищої освіти не видається. Проте за здобувачем вищої освіти залишається обов'язок підготовки звітної документації та захисту письмового звіту перед комісією, що створюється на кафедрі.

4. ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ. ПІДСУМКИ ПРАКТИКИ. ОЦІНКА РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Поточний та підсумковий контроль передбачає оцінку якості виконання завдань передбачених змістом практики. Здобувач-практикант висвітлює виконання усіх видів діяльності та їх зміст у письмовому звіті, у якому показує щоденну роботу з реалізації програми практики та звітних заходів. Оцінку усіх видів його діяльності протягом практики здійснює науковий керівник.

Після закінчення терміну проходження практики здобувачі вищої освіти у письмовому вигляді звітують про виконання плану та індивідуального завдання практики. Загальна форма звітності здобувача вищої освіти за практику – це подання письмового звіту, підписаного і оціненого безпосередньо керівником від бази практики, а також керівником практики від кафедри.

Письмовий звіт здобувачі вищої освіти розміщують у системі дистанційного навчання Moodle, і керівники практики від кафедри проводять їх рецензування.

У звіті мають бути відомості про виконання здобувачем вищої освіти усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, розділи з охорони праці та техніки безпеки, висновки та пропозиції, список використаних джерел. Оформлюється звіт за вимогами, встановленими робочою програмою практики. Типова форма звіту представлена у додатку.

Здобувачі вищої освіти звітують про проходження практики перед комісією, призначеною завідуючим кафедрою, до складу якої входять керівник практики від кафедри. Комісія приймає звіт у здобувачів вищої освіти на базі практики в останні дні її проходження або в університеті протягом перших трьох днів після закінчення практики.

Оцінювання результатів практики здійснюється за національною шкалою та шкалою ECTS. Результати захисту практики вносяться керівником практики в особистому електронному кабінеті в автоматизованій системі управління Університету (АСУ «ВНЗ») до електронної відомості обліку успішності.

Оцінка з практики враховується при нарахуванні стипендії за

результатами літнього семестрового контролю.

Результати оцінювання практики можуть бути оскаржені здобувачами вищої освіти у порядку, що регламентується «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка»».

Здобувачу вищої освіти, який не приступив до практики своєчасно з поважних причин призначається проходження практики в інший період (відповідно до індивідуального графіку та наказу ректора). У разі отримання незадовільної оцінки за проходження практики, ліквідація заборгованості здійснюється у порядку, що регламентується «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету «Чернігівська політехніка»».

5. ВИМОГИ ДО ЗВІТУ

Заключним етапом проходження практики є складання кожним здобувачем вищої освіти та подання на кафедру письмового звіту про проходження практики (додаток А). Звіт про результати проходження практики є основним документом для виставлення позитивної оцінки практики. Він повинен містити короткий і конкретний узагальнений опис роботи, особисто виконаної студентом. Форма надання звіту є довільною, однак у ньому мають бути відображені результати виконання всіх індивідуальних завдань, отриманих під час проходження практики. Звіт повинен бути написаний на стандартних аркушах форматом А4, обсягом до п'яти сторінок. Структура звіту має такі елементи:

Розділ 1. Загальна характеристика закладу – бази практики.

1.1. Нормативно-правове врегулювання діяльності закладу.

1.2. Особливості функціонування закладу за основним та додатковими напрямками діяльності.

1.3. Організація охорони праці.

1.4. ....

Розділ 2. ....

Розділ 3. ....

Висновки *(про результати проходження практичної підготовки).*

Список використаних джерел *(які були у використанні під час проходження практики та для підготовки звіту).*

Відгук і оцінка роботи здобувача вищої освіти *(містить оцінку за практику; обов'язковий підпис керівника практики).*

Структура звіту складається з: титульного аркуша; змісту; вступу; основної частини *(розділів 1-3)*; висновків; списку використаних літературних джерел.

У вступі вказуються основний зміст практики, її мета та завдання.

Основна частина *(Розділи 1-3)* повинна розкрити зміст діяльності здобувача, яка була проведена під час практики, дати стислий опис ознайомлення з кваліфікаційною характеристикою фахівців з фізичної та реабілітаційної медицини, їх місцем у реабілітаційній команді, охарактеризувати зміст основних методів та засобів фізичної терапії, ерготерапії: терапевтичні вправи, функціональне тренування, масаж, природні та преформовані фізичні чинники, розкрити етапи роботи у фізичній терапії та ерготерапії: обстеження, планування, складання індивідуальної реабілітаційної програми, методи контролю результатів фізичної терапії, ерготерапія, організацію охорони праці.

Розділи можуть поділятися на підрозділи самостійно здобувачами, виходячи із змісту практики *(переліку питань, що підлягають опрацюванню).*

У висновках повинен бути наведений основний результат проходження практики.

Список використаних джерел – перелік навчальної та методичної літератури, яка використовувалася здобувачем під час проходження практики.

Звіт з практики повинен мати чітку структурну побудову, логічну послідовність при викладенні змісту виконаних завдань, обґрунтованість висновків. Не дозволяється буквальне переписування змісту навчальних посібників та цитування літературних джерел заради заповнення у звіті необхідної кількості сторінок.

Звіт має бути набрано набраний в текстовому редакторі MS Word.

Текст має бути розміщений з одного боку аркушу та мати такі поля: 30 мм від лівого боку аркуша, 20 мм від правого, верхнього та нижнього боків.

Шрифт – Times New Roman, кегель – 14.

Міжстроковий інтервал – 1,5.

Абзацний відступ – 1,25 см.

Вирівнювання – по ширині.

Оформлення титульної сторінки здійснюється відповідно до встановленого зразка, що наведено у додатку А.

Нумерацію сторінок здійснювати арабськими цифрами по центру нижнього поля аркуша (*нумерація звіту починається з титульної сторінки, але номер на ній та на змісті не проставляється*).

Зміст розташовується на другій сторінці з назвою «Зміст». Наприклад:

Зміст

Вступ

1. Загальна характеристика реабілітаційного закладу, центру.
  - 1.1. Структура закладу.
  - 1.2. Кімната для занять терапевтичними вправами.
  - 1.3. Кімната для занять ерготерапією.
  - 1.4. Кімната для масажу.
2. Основи організації фізичної терапії, методи фізіотерапії та контролю її ефективності у лікувальному або реабілітаційному закладі.
3. Етапи та періоди фізичної терапії: мета, завдання, особливості.
4. Індивідуальне завдання.

Висновки.

Список використаних джерел.

Напроти кожної назви частини звіту вказується номер сторінки, з якої вона починається. Усі цифрові позначення сторінок мають бути розміщені в одному рядку (стовпчику).

Кожна частина (розділ) звіту починається з нової сторінки. Тексту передую

назва частини (заголовок), написана великими літерами. Перед назвою розділів основної частини звіту арабськими цифрами вказується порядковий номер розділу.

За використання у звіті схем, графіків, діаграм тощо їх слід називати рисунками. Усі малюнки нумеруються послідовно арабськими цифрами. Малюнки розміщуються безпосередньо після посилань на них у тексті, супроводжуються назвою малюнка, яка розміщується під ним одразу ж після його номера. У разі використання у звіті таблиць, у тексті на них робляться посилання (наприклад: ... *структуру показано у табл. 1*), а таблиці повинні мати відповідну нумерацію арабськими цифрами. Слово «Таблиця» та її номер записувати з вирівнюванням по правому краю (наприклад: *Табл. 1*). Нижче посередині – заголовок таблиці, який розкриває суть її змісту. Таблицю слід розміщувати на одній сторінці. У разі перенесення таблиці на наступну сторінку в правому куті наступної сторінки слід написати «*Продовження табл. 1*».

Звіт повинен поміщатися в прозору папку (*стандарт*).

Керівник практики від підприємства дає рецензію на звіт і робить висновки щодо активності здобувача під час виконання завдань практики (*допускається цей висновок зробити в характеристиці студента про проходження практики*). Керівник практики від університету здійснює ретельну перевірку звіту з практики, дає загальну оцінку проведеної роботи в рецензії та вирішує питання про допуск здобувача до захисту звіту комісії.

Звіт про виконану під час практики роботу здобувачі-практиканти подають комісії, що складається з викладачів кафедри, які керували роботою студентів (у складі не менше трьох осіб). Під час захисту здобувач аргументує обґрунтованість поставлених завдань практики, доводить до відома комісії про результати проходження практики.

Комісія заслуховує звіт, оцінює роботу здобувачів, згідно розроблених критеріїв оцінювання за кредитно-модульною системою, і виставляє оцінку.

6. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ

Підсумки підводяться комісією у процесі захисту практики здобувачем. Диференційна оцінка з практики враховується нарівні з іншими оцінками, які характеризують успішність здобувача. Результати складання заліків з практики заносяться до залікової відомості.

Студента, який не виконав програму практики з поважної причини, отримав незадовільні відгуки керівників практики чи завідувачів кафедр або отримав незадовільну оцінку, направляється на проходження практики повторно відповідно «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Національного університету “Чернігівська політехніка”», він здійснює перескладання практики за встановленою процедурою.

Таблиця відповідності оцінювання знань студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
66-74	D	задовільно	
60-65	E		
0-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

7. ОФОРМЛЕННЯ СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Список літератури – необхідний елемент довідкового апарату будь-якої друкованої праці (опублікованої чи неопублікованої): монографії, дисертації, дипломної або курсової роботи, статті, який розміщується після висновків.

1. Список включає цитовану, згадувану та вивчену автором літературу.
2. Зміст списку визначається автором роботи. Особлива увага приділяється відображенню літератури останніх 3-5 років, як показник інформованості автора про сучасний стан досліджуваної теми.
3. Список відображає всі види документів незалежно від форми (способу)

їх представлення та носія (друковані матеріали, географічні карти, електронні носії, інформація віддаленого доступу тощо).

4. При складанні списку літератури можливі різні способи розстановки бібліографічних описів джерел:

- алфавітна;
- хронологічна;
- систематична;
- нумераційна (в порядку появи посилань у тексті роботи).

4.1. Найчастіше використовується алфавітна розстановка, тобто в абетковому порядку прізвищ авторів або назви джерела, якщо автора не має чи їх більше трьох.

4.2. При хронологічній розстановці усі джерела розташовуються за роками публікацій, а в межах одного року – за алфавітом авторів або назв. Хронологічний принцип дозволяє показати історію вивчення досліджуваного питання (теми). Іноді використовують зворотно-хронологічне розташування джерел, коли автор головну увагу приділяє сучасному становленню теми, що вивчається.

4.3. При систематичній розстановці літератури бібліографічні описи групуються за галузями знань, окремими темами в їх логічному підпорядкуванні або за главами, розділами роботи, а в середині кожного розділу – за алфавітом чи в хронологічному порядку.

4.4. Досить часто застосовується розстановка літератури в порядку першого згадування в тексті роботи (нумераційна). Але в такому списку важко проаналізувати охоплення теми, відповідність вказаних публікацій посиланням на них. Список, складений таким чином, не повний, тому що включає тільки згадану та цитовану літературу.

5. Вказані в списку публікації подають в наступному порядку:

- офіційні та керівні документи;
- роботи вітчизняних й іноземних авторів, надрукованих російською та українською мовами в загальному алфавіті, зважаючи на транскрипцію

написання;

– твори вітчизняних та іноземних авторів іноземними мовами, спочатку латинський алфавіт, потім східні мови, якщо є;

– інформація на електронних носіях та в мережі Internet.

6. Роботи одного автора розташовуються за алфавітом назв, а автори з однаковим прізвищем – за алфавітом ініціалів.

Скільки б робіт одного автора не було, обов'язково треба вказувати прізвище та ініціали, не замінюючи їх прочерками.

7. В списку літератури використовується наскрізна нумерація.

8. Усі джерела в списку літератури подаються мовою оригіналу.

Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел наведено у додатку Б.

Якісне виконання завдань практики здобувачами-практикантами передбачає наявність умінь користуватись навчальними посібниками, підручниками, довідниками та практикумами з навчальних дисциплін, які передбачено у робочих програмах відповідних навчальних дисциплін.

З метою правильного структурування навчального заняття доцільно використовувати такі методичні матеріали:

1. Вовканич А. С. Вступ до фізичної реабілітації. Львів : ЛДУФК, 2013. 184 с. Режим доступу: <http://repository.ldufk.edu.ua/handle/34606048/7255>

2. Григус І. М. Фізична терапія в пульмонології: навч. посібник. Рівне: НУВГП, 2018. 258 с.

3. Григус І. М., Брега Л. Б. Фізична терапія в кардіології: навч. посібник. Рівне: НУВГП, 2018. 268 с.

4. Козак Д. В., Давибіда Н. О. Лікувальна фізична культура: посібник. Тернопіль: ТДМУ, 2018. 108 с.

5. Вакуленко Л. О., Вакуленко Д. В., Кутакова О. В., Прилуцька Г. В. Масаж загальний та самомасаж: підручник. Тернопіль: ТДМУ, 2018. 380 с.

6. Мухін В. М. Фізична реабілітація: підручник . 3-те вид., переробл. та доповн. Київ: Олімпійська література, 2009. 488 с.

7. Міжнародна класифікація функціонування, обмеження життєдіяльності і здоров'я: МКФ / переклад на укр. мову (Затверджено Наказом Міністерства охорони здоров'я України 23 травня 2018 року № 981 (у редакції наказу Міністерства охорони здоров'я України 21.12.2018 № 2449). Всесвітня організація охорони здоров'я. 1048 с.
8. Осіпов В. М. Основи фізичної реабілітації: навчальний посібник. Ужгород: ФОП Бреза А. Е., 2013. 225 с.
9. Осіпов В. М. Лікувальна фізична культура: навчальний посібник. Бердянськ: Видавець Ткачук О. В, 2013. 158 с.
10. Основи реабілітації, фізичної терапії, ерготерапії: підручник. Л. О. Вакуленко, В. В. Клапчук, Д. В. Вакуленко та ін. / за заг. ред. Л. О. Вакуленко, В. В. Клапчука. Тернопіль: ТДМУ, 2019. 372 с.
11. Сфера діяльності фізичного терапевта: інформаційний посібник. https://physrehab.org.ua/wp-content/uploads/2019/05/Sfera_diyalnosti_final_web.pdf
12. Реабілітаційний масаж: підручник. Л. О. Вакуленко та ін. Тернопіль: ТДМУ «Укрмедкнига», 2018. 522 с.
13. Яковенко Н. П., Самойленко В. Б. Фізіотерапія: підручник. 2-е видання. Київ: Медицина, 2018. 258 с.

8. ДОДАТКИ

Додаток А

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

ЗВІТ

про виконання програми практики

здобувача вищої освіти _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

групи _____

освітня програма _____

ступінь вищої освіти _____

база практики _____

_____ (повна назва)

База практики:

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

М.П. «____» _____ 20__ року

Зміст

Вступ

Розділ 1. Загальна характеристика підприємства, установи, організації – бази практики

1.1. Нормативно-правове врегулювання діяльності підприємства, установи, організації

1.2. Особливості функціонування підприємства за основним та додатковими напрямками діяльності

1.3. Організація охорони праці

1.4. ....

Розділ 2. .....

Розділ 3. .....

Висновки (про результати проходження практичної підготовки)

Список використаних джерел (які були у використанні під час проходження практики та для підготовки звіту)

Відгук і оцінка роботи здобувача вищої освіти (містить оцінку за практику; обов'язковий підпис керівника практики)

Додаток Б

ПРИКЛАДИ ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ У СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40)

Зверніть увагу на пропуски та тире: має бути проміжок в один друкований знак (пробіл) до і після приписного знаку: тире (–), скісна риска (/), дві скісні (//), двокрапка (:). Виняток – крапка (.) та кома (,) – проміжки залишають тільки після них. Нерозривний пробіл ( ) між знаками виставляється за допомогою клавіш Ctrl+Shift+пробіл: між прізвищем та ініціалами; перед тире, крапкою з комою та двокрапкою; після скісної риски.

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги	
Один автор	1. Андріяш В. Державна етнополітика України в умовах глобалізації. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. 328 с. 2. Краснова М. В. Договори в екологічному праві України : навч. посіб. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ: Алерта, 2012. 216 с. 3. Дробот О. В. Професійна свідомість керівника : навч. посіб. Київ: Талком, 2016. 340 с. 4. Романюк А. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір. Львів : Тріада плюс, 2004. 392 с. 5. Скидан О. В. Аграрна політика в період ринкової трансформації : монографія. Житомир : ЖНАЕУ, 2008. 375 с. 6. Федорова Л. Д. З історії пам'яткоохоронної та музейної справи у Наддніпрянській Україні. 1870-ті-1910-ті рр. Київ, 2013. 373 с.
Два автори	1. Батракова Т. І., Калюжна Ю. В. Банківські операції : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 130 с. 2. Богма О. С., Кисильова І. Ю. Фінанси : конспект лекцій. Запоріжжя:

	<p>ЗНУ, 2016. 102 с.</p> <p>3. Гура О. І., Гура Т. Є. Психологія управління соціальною організацією : навч. посіб. 2-ге вид., доп. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 212 с.</p> <p>4. Васильєв С. В., Ніколенко Л. М. Доказування та докази у господарському процесі України: монографія. Харків: Еспада, 2004. 192 с.</p> <p>5. Каткова Т. В., Каткова А. Г. Закінчення досудового слідства у кримінальних справах : практич. посіб. Харків : Право, 2011. 136 с.</p>
Три автори	<p>1. Комаров В. В., Світлична Г. О., Удальцова І. В. Окреме провадження : монографія / за ред. В. В. Комарова. Харків : Право, 2011. 312 с.</p> <p>2. Кузнєцов М. А., Фоменко К. І., Кузнєцов О. І. Психічні стани студентів у процесі навчально-пізнавальної діяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2015. 338 с.</p> <p>3. Якобчук В. П., Богоявленська Ю. В., Тищенко С. В. Історія економіки та економічної думки : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2015. 476 с.</p> <p>4. Zhovinsky E. Ya., Kryuchenko N. O., Paparyha P. S. Geochemistry of Environmental Objects of the Carpathian Biosphere Reserve. Kyiv, 2013. 100 p.</p>
Чотири і більше авторів	<p>1. Прилипко С. М., Ярошенко О. М., Мороз С. В., Малиновська К. А. Укладення трудового договору: теоретико-прикладне дослідження : монографія. Харків : Юрайт, 2013. 288 с.</p> <p>2. Основи охорони праці : підручник / О. І. Запорожець та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с.</p> <p>3. Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с.</p> <p>4. The mutual fund industry: Competition and investor welfare / R. G. Hubbard et. al. New York, NY : Columbia University Press, 2010. 256 p.</p>
Автор(и) та редактор(и) / упорядники	<p>1. Березенко В. В. PR як сфера наукового знання : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Манакіна. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 362 с.</p> <p>2. Гель А. П., Семаков Г. С., Яковець І. С. Кримінально-виконавче право України : навч. посіб. / ред. А. Х. Степанюк. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 624 с.</p> <p>3. Грошевий Ю. М. Вибрані праці / упоряд.: О. В. Капліна, В. І. Маринів. Харків : Право, 2011. 656 с.</p> <p>4. Дахно І. І., Алієва-Барановська В. М. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. І. І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.</p>

	5. Експлуатація і технічне обслуговування газорозподільчих станцій магістральних газопроводів / заг. ред. А. А. Руднік. Київ, 2003. 370 с.
Без автора	<p>1. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.</p> <p>2. Експлуатація і технічне обслуговування газорозподільчих станцій магістральних газопроводів / заг. ред. А. А. Руднік. Київ, 2003. 370 с.</p> <p>3. Політологічний енциклопедичний словник / упоряд. В. П. Горбатенко. 2-ге вид., переробл. і допов. Київ : Генеза, 2004. 736 с.</p> <p>4. Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Вип. II. Київ, 2012. 464 с.</p> <p>5. Twenty-four hours a day. Miami, FL : BN Publishing, 2010. 400 p.</p>
Багатотомні видання	<p>1. Енциклопедія історії України : у 10 т. / ред. рада: В. М. Литвин (голова) та ін. ; НАН України, Ін-т історії України. Київ : Наук. думка, 2005. Т. 9. 944 с.</p> <p>2. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорія і практика : у 3 кн. Київ : Ін Юре, 2007. Кн. 1 : Теоретичні засади та історія української кримінології. 424 с.</p> <p>3. Кучерявенко Н. П. Курс податкового права : в 6 т. Харків : Право, 2007. Т. 4 : Особенная часть. Косвенные налоги. 536 с.</p> <p>4. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології : вибр. твори. Київ : Рад. шк., 1983. Т. 1. 480 с.</p>
Частина видання	
Книги	<p>1. Алексеев В. М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні : монографія. Чернівці, 2012. С. 151-169.</p> <p>2. Коломоєць Т. О. Адміністративна деліктологія та адміністративна деліктність. Адміністративне право України : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Київ, 2009. С. 195-197.</p> <p>3. Наумов М. С. Напрями впливу інтелектуалізації економіки на розвиток ринкових відносин в Україні. Трансформаційні процеси в суспільстві в умовах інформаційної економіки : монографія / В. П. Решетило, М. С. Наумов, Ю. В. Федотова ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків, 2014. С. 213-241.</p> <p>4. Саблук П. Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. Основи аграрного підприємництва / за ред. М. Й. Маліка.</p>

	Київ, 2000. С. 5-15.
Тези доповідей, матеріали конференцій	<p>1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133-136.</p> <p>2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134-137.</p> <p>3. Зінчук Т. О. Економічні наслідки впливу продовольчих органічних відходів на природні ресурси світу. Органічне виробництво і продовольча безпека : зб. матеріалів доп. учасн. II Міжнар. наук.-практ. конф. Житомир : Полісся, 2014. С. 103-108.</p> <p>4. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50-53.</p>
Статті із продовжуваних та періодичних видань	<p>1. Кобильник В. Порівняльний метод як основа політологічного дослідження. Збірник наукових праць «Політологічні студії». 2011. № 2. С. 54-65.</p> <p>2. Коломоець Т. О. Оцінні поняття в адміністративному законодавстві України: реалії та перспективи формування їх застосування. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36-46.</p> <p>3. Загірняк М., Костенко А. Про користування можливостями міжнародної бази даних Scopus. Вища школа. 2017. № 5-6. С. 48-55.</p> <p>4. Кармазіна М., Могилевець О. Становлення і розвиток порівняльної методології в політичних дослідженнях. Політичний менеджмент. 2006. № 5. С. 3-17.</p> <p>5. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. Урядовий кур'єр. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5.</p> <p>6. Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics. 2016. Vol. 19, No 1. P.</p>

	<p>98-108.</p> <p>7. Dalton R.J. Comparative politics of the industrial democracies: from the Golden Age to island hopping. Political Science. 1991. № 2. P. 15-43.</p>
Інші видання	
Законодавчі та нормативні документи	<p>1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.</p> <p>2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Голос України. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10-22.</p> <p>3. Деякі питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. Офіційний вісник України. 2017. № 4. С. 530-543.</p> <p>4. Про Концепцію вдосконалення інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2017-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2017 р. № 43/2017. Урядовий кур'єр. 2017. 23 лют. (№ 35). С. 10.</p> <p>5. Про затвердження Вимог до оформлення дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2017 р. № 40. Офіційний вісник України. 2017. № 20. С. 136-141.</p> <p>6. Інструкція щодо заповнення особової картки державного службовця : затв. наказом Нац. агентства України з питань Держ. служби від 05.08.2016 р. № 156. Баланс-бюджет. 2016. 19 верес. (№ 38). С. 15-16</p>
Архівні документи	<p>1. Лист Голови Спілки «Чорнобиль» Г. Ф. Лепіна на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Масола щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. ЦДАГО України (Центр. держ. Архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.</p> <p>2. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1-3.</p> <p>3. Наукове товариство ім. Шевченка. Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1-7.</p>
Патенти	<p>1. Спосіб лікування синдрому дефіциту уваги та гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.</p> <p>2. Люмінісцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл.</p>

	№ 13. 4 с.
Препринти	<p>1. Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).</p> <p>2. Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ / ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов. Харьков : ННЦ ХФТИ, 2006. 19 с.: ил., табл. (Препринт. НАН Украины, Нац. науч. Центр «Харьк. физ.-техн. ин-т»; ХФТИ2006-4).</p>
Стандарти	<p>1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).</p> <p>2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.</p> <p>3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).</p>
Каталоги	<p>1. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк : Лебедь, 2005. 228 с.</p> <p>2. Историко-правовая спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Романова, О. В. Земляніщина. Харків, 1996. 64 с.</p> <p>3. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : кат.-довід. / авт.-упоряд.: М. Зобків та ін. ; Упр. Культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів : Новий час, 2003. 160 с.</p>
Бібліографічні покажчики	<p>1. Боротьба з корупцією: нагальна проблема сучасності : бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: О. В. Левчук, відп. За вип. Н. М. Чала ; Запорізький національний університет. Запоріжжя : ЗНУ, 2017. 60 с.</p> <p>2. Микола Лукаш : біобібліогр. покажч. / уклад. В. Савчин. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 10).</p> <p>3. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича в</p>

	<p>незалежній Україні : бібліогр. покажч. / уклад.: Н. М. Загородна та ін.; наук. ред. Т. В. Марусик; відп. за вип. М. Б. Зушман. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2015. 512 с. (До 140-річчя від дня заснування).</p>
Електронні ресурси	<p>1. Влада очима історії : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>2. Мар'їна О. Контент-стратегія бібліотек у цифровому середовищі <i>Бібліотечний вісник</i>. 2016. № 4. С. 8-12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2016_4_4 (дата звернення: 26.09.2017).</p> <p>3. Ганзенко О. О. Основні напрями подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 20-27. URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017).</p> <p>4. Що таке органічні продукти і чим вони кращі за звичайні? Екологія життя : веб-сайт. URL: http://www.eco-live.com.ua/ (дата звернення: 12.10.2017).</p>
Автореферати дисертацій	<p>1. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики : автореф. дис. ... канд. політ. наук: 23.00.02. Київ, 2017. 20 с.</p> <p>2. Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03 Харків, 2010. 36 с.</p> <p>3. Старовойт С. В. Видавнича діяльність Національної академії наук України у 1918–1933 рр. : автореф. дис. ... канд. іст. наук. Київ, 2003. 20 с.</p>
Дисертації	<p>1. Євдоченко О.О. Європейське бізнес-середовище в розвитку міжнародної економічної діяльності : дис... канд. екон. наук : 08.05.01 / Київський національний економічний ун-т. Київ, 2005. 235 с.</p> <p>3. Вініченко О. М. Система динамічного контролю соціально-економічного розвитку промислового підприємства : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Дніпро, 2017. 424 с.</p> <p>4. Bryant B. D. A sequentially articulated experiment to compare two instructional software input infrastructures: Doctoral dissertation / University at Albany. Albany, NY, 1998. 150 p.</p>

